

УДК 378.091.26

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-4.12>**О. М. Шуневич**

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики викладання навчальних предметів
КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради

УМОВИ РОЗВИТКУ ОЦІНЮВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті вивчається питання розвитку оцінювальної компетентності педагогів в умовах післядипломної педагогічної освіти. Автором проаналізовано суперечності, які негативно впливають на процес оцінювання як складник створення сучасного освітнього середовища. Здійснено аналіз Професійного стандарту вчителя початкових класів (як орієнтира) на предмет наявності в переліку трудових функцій складників оцінювальної компетентності. Аналіз змісту цього стандарту дав змогу виділити складники оцінювальної компетентності, наявні в більшості трудових функцій, які мають опанувати вчителі. Водночас виявилось, що більшість трудових функцій педагога можуть бути реалізовані лише за умови наявності певних складників оцінювальної компетентності.

Уточнено структуру оцінювальної компетентності з урахуванням трудових функцій учителя й сучасних підходів до оцінювання. Подано визначення формувального оцінювання як інтерактивного оцінювання учнівського прогресу, в основі якого лежить зворотний зв'язок, що дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптуючи до них освітній процес, а учневі – усвідомлювати цілі, процес і результат свого навчання для подальшого поступу. Запропоновано проспект програми спецкурсу, який містить очікувані результати, сформульовані за таксономією Л. Андерсона та Д. Кратвола, а також змістовий і процесуальний компоненти. Виокремлено умови ефективного розвитку оцінювальної компетентності педагогів у закладах післядипломної освіти: урахування під час реалізації програми спецкурсу особливостей навчання дорослих; забезпечення дистанціювання від конкретної педагогічної активності, включення педагогів у певні ситуації, їхній аналіз й екстраполяція на власний досвід; включення педагогів у перманентний процес зворотного зв'язку через різні види формувального оцінювання з навчальною та розвивальною метою; демонстрування андрагогом різних технік оцінювання індивідуальної роботи учасників/учасниць, їхнього поступу (успіхи й труднощі, подолання перешкод, розуміння/нерозуміння), навичок роботи й результатів навчання учнів; варіювання змістового наповнення курсу залежно від потреб педагогічних працівників, коригування власних цілей відповідно до цілей педагогів, які навчаються. Розвиток оцінювальної компетентності педагога передбачає зміну цінностей педагога, переосмислення ролей суб'єктів освітнього процесу підвищення кваліфікації, що, у свою чергу, передбачає зміну способів діяльності, добір відповідних методів, прийомів, засобів навчання дорослих.

Ключові слова: оцінювальна компетентність, формувальне оцінювання, зворотний зв'язок, цілетворення.

Постановка проблеми. Сучасні процеси реформування освіти визначають вектори підвищення кваліфікації педагога, який має здатність і готовність сформувати безпечне комфортне освітнє середовище для розвитку учня. Особливу увагу в державних освітніх документах зосереджено на діяльності вчителя у сфері оцінювання навчальних досягнень, проведення діагностики учня, зокрема навичок формувального оцінювання. Наприклад, у Законі України «Про повну загальну середню» освіту йдеться про те, що «кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та доброзичесне оцінювання результатів його навчання...» [1]. Показово, що формувальне оцінювання, за репрезентативними досліджен-

нями П. Блека та Д. Вільяма, тісно корелює з рівнем навчальних досягнень здобувачів освіти. Результати цього дослідження виявили, що учні, щодо яких було здійснено формувальне оцінювання, значно підвищили рівень своїх навчальних досягнень [2]. Водночас більшість дослідників уважає, що саме формувальне оцінювання сприяє мотивації дітей до навчання, розвитку вміння вчитися й налагодженню партнерських стосунків в освітньому процесі [2–7].

Необхідність дослідження визначається низкою протиріч. По-перше, невідповідністю між векторами сучасного освітнього процесу, які спрямовані на суб'єкт-суб'єктні стосунки, зміну освітніх цілей, дитиноцентризм, і традиційною системою оцінювання, яка домінує в сучасній школі

й переважно базується на традиційних підходах. На цьому наголошує М. Пінська, яка стверджує, що стара форма оцінювання йде врозрід із новою практикою навчання і не містить його змісту, який змінився [6, с. 13]. По-друге, бачимо протиріччя між націленістю вчителя на підготовку учнів до ЗНО, тобто концентрування його уваги на результатах перманентного тестування учнів, з одного боку, і необхідністю тримати в полі зору розвиток ключових компетентностей, оцінити які (зокрема сформовані ставлення і цінності) є викликом для сучасного педагога, – з іншого. По-третє, помічаємо невідповідність між нормативною вимогою здійснення формувального оцінювання й браком у вчителів знань, досвіду, набутих поведінкових моделей, ціннісного ставлення до реалізації цього процесу. І, зрештою, між запитами педагогів щодо бажання оволодіти методикою формувального оцінювання (що стимулюється вимогами інституційного аудиту, майбутньою сертифікацією вчителя) і відсутністю методичних матеріалів, фахових тренінгів із цього питання (більшість ресурсів для саморозвитку в цій царині мають учителі початкової школи).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Відповіддю на такі суперечності стало поживлення наукових дискусій із зазначеного питання. Очевидно, що проблема оцінювання, яке здійснюється для покращення навчання, відслідковування поступу учнів, не є досягненням сьогодення. Навпаки, 20-ті роки ХХ століття в Україні були періодом, коли масово практикувалося оцінювання без оцінки з фокусуванням на самооцінюванні, взаємооцінюванні (виховання через колектив, силами колективу і для колективу). Пізніше В. Сухомлинський відстоював думку про необхідність урахування під час оцінювання й зусиль, яких докладає дитина, з обов'язковою фіксацією як за допомогою оцінки, так і описово. Найбільшого розмаху досягла система стимулювального оцінювання в період діяльності педагогів-новаторів 80-х років ХХ століття.

Сьогодні питання оцінювання є предметом наукових досліджень як закордонних, так й українських учених. Науковці досліджують різні аспекти питання: розвиток у вчителів початкових класів навичок формувального оцінювання (О. Савченко, О. Полякова), дослідження світового досвіду формувального оцінювання (О. Локшина, М. Сачок), методичні підходи до формувального оцінювання (Л. Кабан, Н. Морзе, Р. Black, D. William). Bazуючись на закордонному та українському педагогічному досвіді та наукових дослідженнях, українські науковці розробили низку матеріалів для проведення тренінгів для управлінців і вчителів в умовах реформування освітньої системи (Н. Бендерець, Л. Кабан, І. Маніленко, О. Часнікова).

Однак не вирішеними залишаються питання шляхів розвитку навичок оцінювання педагогів в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Метою статті є пошук і наукове обґрунтування способів і умов розвитку оцінювальної компетентності педагогів в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз нормативної бази щодо організації освітнього середовища виявив, що оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи здійснюється за 12-бальною шкалою, відповідно до Наказу МОН від 21 серпня 2013 р. № 1222. Водночас у Законі «Про повну загальну середню освіту», у Концепції Нової української школи, у проєкті Державного стандарту наголошується на необхідності здійснювати поточне та формувальне оцінювання з метою відстеження особистісного розвитку учнів, їх навчального поступу, процесу здобуття навчального досвіду як основи компетентності для розроблення індивідуальної освітньої траєкторії учнів [1; 8; 9].

Наразі маємо чинний Професійний стандарт учителя лише початкових класів, але з огляду на продовження вектора реформ прогнозуємо, що професійні функції в частині оцінювання збережуться й для педагогів, які викладають в основній

Таблиця 1

Наявність складників оцінювальної компетентності в переліку трудових функцій педагога

Трудова функція	Професійна компетентність
Трудова функція А. Планування і здійснення освітнього процесу	Здатність до організації та проведення педагогічної діагностики учня. Засоби контролю, перевірки й оцінювання (формувального і підсумкового), збір та узагальнення статистичних даних та їх аналіз
Трудова функція Б. Забезпечення і підтримка навчання, виховання, розвитку учнів в освітньому середовищі та родині	Здатність до проведення формувального та підсумкового оцінювання
Трудова функція Г. Рефлексія та професійний саморозвиток	Здатність до самооцінювання результатів застосування засобів педагогічного впливу із забезпечення якості навчання, виховання, розвитку учнів
Трудова функція Д. Проведення педагогічних досліджень	Здатність до оцінювання ефективності розробленої системи навчання, виховання, розвитку
Трудова функція З. Оцінювання результатів роботи вчителя	Здатність оцінювати результати роботи колег-вчителів

школі. Аналіз змісту цього стандарту дав змогу виділити складники оцінювальної компетентності, наявні в більшості трудових функцій, які мають опанувати вчителі [10] (табл. 1).

Як бачимо, більшість трудових функцій педагога можуть бути реалізовані лише за умови наявності в нього певних складників оцінювальної компетентності. Цей перелік, хоч безпосередньо і не стосується вчителів 5–9 класів, може допомогти дібрати змістове наповнення програми підвищення кваліфікації в умовах ППО, отож уважатимемо його орієнтиром, складаючи програму спецкурсу.

Дефініцією «оцінювальна компетентність педагога», як було з'ясовано в процесі аналізу, послуговуються нечасто, однак сутність, яку вона відображає, її складники є активно обговорюваними в наукових працях. Узагальнивши дослідження Л. Кабан, А. Кендюхової, С. Павлової, О. Полякової [5; 11; 12; 7], запропонуємо таке визначення: оцінювальна (оцінна) компетентність педагога – інтегральна професійна якість особистості вчителя, що характеризується *здатністю* здійснювати справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне визначення рівня навчальних досягнень учнів відповідно до конкретних цілей і критеріїв, *готовністю* аналізувати наслідки свого педагогічного впливу й коригувати власну методику викладання для забезпечення поступу учня.

Зрозуміло, що ця компетентність, як і будь-яка інша, має певну структуру, що містить у собі знання, досвід (здатність), ставлення, цінності (готовність). Незважаючи на те, що у Профстандарті вчителя йдеться лише про знання й уміння/навички (дії та операції), вважаємо визначальним (особливо під час перехідного періоду) акцентування на

зміні ставлення вчителя до власної оцінювальної діяльності, оскільки саме ціннісне ставлення, мотивація буде систематично і послідовно втілюватись у поведінкових реакціях педагога, а відтак впливати як на навчання учня, так і на формування у нього таких важливих для життя оцінних умінь. Представимо змістове наповнення кожного складника оцінювальної компетентності вчителя 5–9 класів ЗСО (Таблиця 2).

Розвиток оцінювальної компетентності педагогів в умовах ОІППО, на нашу думку, передбачає створення спецкурсу, змістове наповнення якого має лежати у площині науково перевірених і практично адаптованих підходів. Основним концептом оцінювальної компетентності вчителя, який варто опрацювати в межах такого спецкурсу, є оцінювання. «Академічний тлумачний словник української мови» подає оцінювання як дію за значенням оцінювати – визначати якості, цінність чого/кого-небудь, складати уявлення, робити висновки про чого/що-небудь. В українській дидактичній літературі зазначено, що оцінювання – це процес визначення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні змістом предмета порівняно з вимогами Державного стандарту та програми [13, с. 193]. Поділяємо думки дослідників, які визначають оцінювання як механізм, що забезпечує вчителя інформацією, яка потрібна йому, щоб удосконалити викладання, знаходити найбільш ефективні методи, мотивувати учнів активніше включатися в процес власного навчання [2, с. 3; 6, с. 14].

Оцінювання дослідники [14; 6] схильні поділяти на дві групи: сумативне (підсумкове), що фіксує кінцевий результат навчання, стосується минулого, є констатувальним, та формувальне – таке, що надає інформацію вчителю та учневі про

Таблиця 2

Компетентнісний зміст оцінювальної діяльності вчителя

Складник компетентності	Змістове наповнення
Знання	Форми оцінювання, техніки підсумкового і формувального оцінювання, методи аналізу даних оцінювання, можливості ІКТ для оцінювання навчального поступу, навчальних досягнень, навчальних навичок учнів.
Уміння/навички	Здатність планувати процес оцінювання на основі зрозумілих критеріїв оцінювання Здатність формулювати цілі та реалізувати поле цілетворення на уроці. Здатність урахувати потреби суб'єктів освітнього процесу. Здатність створювати ситуації підтримки, діалогу, зворотного зв'язку під час оцінювання Здатність варіювати методи оцінювання, коригувати методи викладання відповідно до отриманих результатів. Здатність оцінювати не лише результат, а й процес навчання учнів. Здатність залучати батьків до процесу оцінювання учнів. Здатність поєднувати різні форми оцінювання Здатність оцінювати роботу колег і власних педагогічних досліджень
Ставлення, цінності	Готовність до обдуманого, систематичного, своєчасного, об'єктивного, варіативного оцінювання. Розуміння важливості постановки SMART-цілей, ознайомлення з критеріями оцінювання всіх суб'єктів освітнього процесу. Готовність змінювати методику викладання залежно від результатів оцінювання. Готовність створювати ситуації підтримки, діалогу, зворотного зв'язку. Усвідомлення ролі оцінювання в процесі формування особистості учня та підвищення якості навчального процесу

те, як триває навчання, як опановуються знання, набувається досвід, які ставлення формуються, більше стосується теперішнього й майбутнього. У фінській системі освіти розрізняють діагностувальне, формувальне, підсумкове й прогностичне оцінювання [15].

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, зазначеними в Законі України «Про повну загальну середню освіту», є формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання [1]. Детальніше зупинимося на формувальному оцінюванні як складнику системи оцінювання, спрямованої на створення компетентнісного, психологічно безпечного, комфортного освітнього середовища для розвитку учня й учителя. В українських джерелах знаходимо такі терміни, які за змістом є подібними: «формує», «формаційне», «нормативне», «розвивальне», «аналітичне», «оцінювання для навчання», «оцінювання для розвитку». Розуміємо це як труднощі перекладу і пошук найвідповіднішого терміна, тож послуговуватимемося у роботі зафіксованою в українському освітньому законодавстві дефініцією «формувальне оцінювання».

Найбільш релевантне до нашого дослідження є визначення формувального оцінювання, запропоноване О. Локшиною на основі узагальнення європейського досвіду: «... інтерактивне оцінювання учнівського прогресу, що дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптуючи до них процес навчання» [14]. Однак, зважаючи, що формувальне оцінювання передбачає включення учня в цей процес, модифікуємо визначення й подамо власне тлумачення. *Формувальне оцінювання – інтерактивне оцінювання учнівського прогресу, в основі якого лежить зворотний зв'язок, що дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптуючи до них освітній процес, а учневі – усвідомлювати цілі, процес і результат свого навчання для подальшого поступу.*

Узагальнюючи дослідження українських і зарубіжних науковців [2; 5; 14; 6], виокремимо *визначальні характеристики* формувального оцінювання, які складають основу змісту спецкурсу для підвищення культури оцінювання сучасного педагога в умовах ОІППО:

- Ґрунтується на поставлених й обговорених (учителем/учнем/батьками, учителем/учнями) цілях.

- Орієнтується на перспективу, розвиток в учня необхідних інтегрованих якостей.

- Надає якісну, описову інформацію про поступ у навчанні, що надходить від учнів, батьків, учителя.

- ґрунтується на принципі дитиноцентризму. Увага вчителя спрямовується не на викладанні,

а на відслідковуванні покращення в навчанні (активній діяльності, поступі) учня. Це надає інформацію про те, як покращити цей процес для нього.

- Спрямовується вчителем. Цей процес передбачає автономію вчителя, професійну свободу й професійність. Це має бути усвідомлений спланований, добре продуманий процес.

- Має бути інтегрована в значущі навчальні ситуації, оскільки формувальне оцінювання – це навичка як учителя, так і учнів, яка потребує систематичного вправлення.

- Потребує диференціації навчання та певною мірою цілей.

- Реалізується через використання вчителем розмаїття технік, які відповідають віковим особливостям учня та контексту (кількості учнів, змісту навчального матеріалу тощо).

- ґрунтується на пошуку сильних сторін здобувача освіти, а не концентрується на помилках і невдачах, відповідно, забезпечуючи підтримку учня в його розвитку.

- Стимулює прийняття й поцінування різноманітності (у стилі навчання, у здібностях, нахилах), відходячи від стандартизації.

- Тракується як допомога і вчителям, і учням в удосконаленні якості навчальної діяльності.

- Потребує створення системи зворотного зв'язку.

На останньому пункті зупинимося детальніше. Для впровадження формувального оцінювання важливою є система зворотного зв'язку. Саме зворотний зв'язок є засадничою характеристикою формувального оцінювання. Саме він дає змогу вчителю зрозуміти, як відбувається процес навчання, що треба змінити у методиці викладання ще до того, як вивчення певної теми завершиться.

Важливо, щоб цей процес був не автоматичним, не спонтанним, не хаотичним. На думку М. Пінської, якщо вчитель не шукає підтвердження своїх вражень, не порівнює їх із тим, як сприймає процес навчання сам учень, не виносить процес оцінювання назовні, то накопичена інформація про успіх учнів залишається неперевіреною і, зрештою, є не досить достовірною [6, с. 9].

Варто уточнити, що зворотний зв'язок має бути превентивним. Інформація про те, як вчать учні, має надходити вчасно, щоб забезпечити можливість вплинути на процес ще до того, як він завершиться.

У більшості досліджень доводиться думка, що зворотний зв'язок має відбуватися між учителем і учнем (учнями), однак уважаємо, що ефективним є залучення також батьків до процесу формувального оцінювання: від етапу стратегічного планування, цілетворення, коригування цілей і до етапу рефлексії. Такий підхід пропонується фінськими науковцями, педагогами як перевірений і результативний [15].

Зворотний зв'язок має фокусуватися на кількох факторах: цілі учнів, учителів, батьків; поступ (успіхи і труднощі, подолання перешкод, розуміння/нерозуміння) учня; емоції та почуття учнів, учителів, батьків; результати навчання учня; навички роботи учня.

Описані характеристики формувального оцінювання є визначальними для розуміння цього явища й можуть стати складником змісту спецкурсу для вчителів в умовах післядипломної освіти. З іншого боку, важливою є зміна ставлення вчителів і до видів підсумкового оцінювання, зокрема тестування, яке має свої переваги, а саме об'єктивність і достовірність.

У книзі «Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття» керівник програми PISA Андреас Шлейхер, розмірковуючи про те, яким має бути оцінювання в сучасній школі, пише: «Якщо ми хочемо, щоб наші діти були розумніші за свої смартфони, тести повинні перевіряти не те, чи можуть учні відтворити інформацію, а те, чи можуть вони відштовхнутися від того, що знають, і творчо застосовувати свої знання в нових ситуаціях. Оцінювання має також відображати соціальні та емоційні навички», а також наголошує, що виклик полягає в тому, як надійно і достовірно оцінити результати співпраці учнів, які, маючи доступ

Таблиця 3

Профіль програми спецкурсу «Оцінювальна компетентність як базова навичка сучасного педагога»

Рівень за таксономією Андерсона-Кратвола	Очікувані результати Після проходження спецкурсу слухачі зможуть:
1. Пам'ятаємо 2. Розуміємо	Називати цілі, переваги, форми формувального оцінювання. Пояснювати сутність і характерні особливості формувального оцінювання, потреби суб'єктів освітнього процесу. Навести приклади коректно сформульованих навчальних цілей, перефразувати критерії оцінювання на прозорі, зрозумілі учням і батькам.
3. Застосовуємо 4. Аналізуємо	Організувати процес оцінювання на основі зрозумілих учням критеріїв. Налагоджувати діалог із суб'єктами освітнього процесу під час планування, здійснення процесу оцінювання. Застосовувати різні техніки формувального оцінювання відповідно до контексту навчання. Аналізувати результати формувального оцінювання і коригувати власну методику. Ідентифікувати зони росту учня. Виявляти можливості для створення ситуації формувального оцінювання на уроці.
5. Оцінюємо 6. Створюємо	Висловлювати готовність створювати систему оцінювання, засновану на балансі різних форм. Аргументовано висловлюватись щодо залучення батьків до процесу планування і здійснення оцінювання. Створювати навчальні цілі, залучати учнів до процесу цілетворення. Створювати власну систему оцінювання.
Компоненти	
<i>Змістовий</i>	<i>Процесуальний</i>
1. Вивчення педагогами власної оцінювальної компетентності.	Заповнення схеми «Спіраль розвитку компетентності». <i>Обговорення.</i>
2. Вивчення потреби вчителів стосовно теми спецкурсу.	Тестування через застосунок «Plickers». <i>Обговорення.</i>
3. Оцінювання – це навичка. Формувальне оцінювання – оцінювання для навчання (характеристики, сильні сторони, цілі, ресурси для учнів і вчителів, форми ФО)	Метод колективного навчання «Джигсо» (опрацювання теоретичного матеріалу, основних термінів). <i>Зворотний зв'язок.</i>
4. Цілі – стартова точка формувального оцінювання.	Групова робота з порівняння таксономій навчальних цілей Б. Блума і Андерсона-Кратвола. Сортування очікуваних результатів і дієслів-маркерів. Моделювання фрагмента уроку. Етап цілетворення. <i>Оцінювання групою своєї роботи за формою.</i>
5. Презентація «Критерії оцінювання: для кого і навіщо?»	Гра «Оціни предмет». Обговорення важливості чітких, прозорих, зрозумілих критеріїв (екстраполяція на освітній процес). Вироблення критеріїв оцінювання усного виступу. <i>Оцінювання виступу тренера за формою.</i>
6. Оцінювання – діалог зацікавлених сторін. Мистецтво формулювати запитання і тримати паузу.	Дослідження «Коло зацікавлених». Вправи на тренування уміння ставити запитання, активне слухання, «Я»-повідомлення. Моделювання педагогічних ситуацій. <i>Самооцінювання + Оцінювання групою (Вправа « Хто я? »).</i>
7. Техніки формувального оцінювання. Цифрові інструменти.	Самостійне опрацювання інформаційного дайджесту «20 технік формувального оцінювання для старшої школи». За методом INCERT (читання з позначками). <i>Обговорення.</i>
8. Підсумкове формувальне оцінювання: як знайти баланс?	Складання плану оцінювання. (робота в групах). <i>Взаємооцінювання груп.</i>
9. Рефлексія.	Сесія зворотного зв'язку.

до Інтернету, шукають там необхідну інформацію, виконуючи контрольне завдання. Дослідник вважає, що саме такий підхід до перевірки знань і умінь уможливить зміну ставлення вчителя до тестування як до інструмента, що сприяє навчанню [3, с. 275]. Тобто річ не в тому, який метод використає вчитель, а як він це зробить і з якою метою. Тож важливо сформувати систему оцінювання, яка допомагає відстежувати прогрес учнів і на основі аналізу цих даних коригувати власну методику.

Вивчивши запити педагогів, які працюють у 5–9 класах ЗСО, урахувавши результати аналізу сучасних наукових досліджень, було створено програму спецкурсу «Оцінювання як складник професійної компетентності вчителя», що є складником програми підвищення кваліфікації. Спецкурс побудований із дотриманням принципів навчання дорослих, з опорою на модель поетапного формування розумових дій «Цикл Колба» (від особистого досвіду, його осмислення, освоєння теоретичних концепцій до застосування на практиці) [16, с. 21].

Очікувані результати спецкурсу сформульовано за таксономією Л. Андерсон та Д. Кратвола, які на межі ХХ – ХХІ ст. перебудували таксономію Б. Блума, формулюючи рівні за допомогою дієслів і змінивши їх порядок і назву [17] (табл. 3).

Зрозуміло, що набуття вчителями нових знань, переосмислення власної діяльності, зміна ставлення до ролі оцінювання в освітньому середовищі – процес, який потребує певних сприятливих обставин, які ми визначимо як умови розвитку оцінювальної компетентності педагога.

1. Урахування під час реалізації програми спецкурсу особливостей навчання дорослих.

2. Забезпечення дистанціювання від конкретної педагогічної активності, включення педагогів у певні ситуації, їх аналіз й екстраполяція на власний досвід.

3. Включення педагогів у перманентний процес зворотного зв'язку через різні види формувального оцінювання з навчальною та розвивальною метою.

4. Демонстрування андрагогом різних технік оцінювання індивідуальної роботи учасників/учасниць, їхнього поступу (успіхи й труднощі, подолання перешкод, розуміння/нерозуміння), навичок роботи й результатів навчання учнів.

5. Варіювання змістового наповнення курсу залежно від потреб педагогічних працівників, коригування власних освітніх цілей відповідно до цілей педагогів, які навчаються.

Висновки і пропозиції. Насамкінець зауважимо, що питання пошуку способів розвитку оцінювальної компетентності педагога передбачає зміну цінностей педагога, переосмислення ролей суб'єктів освітнього процесу під час оцінювання.

Підвищення рівня оцінювальної компетентності вчителя залежать від збалансованості когні-

тивного, емоційно-ціннісного і соціального аспектів навчання, а також від урахування визначених у процесі дослідження умов.

Сучасні підходи до оцінювання, описані у статті, можуть бути реалізовані не лише у форматі спецкурсу, а й бути темою окремої програми підвищення кваліфікації. Це стане перспективою наступних досліджень.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
2. Black P., William D. Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment. PhiDeltaKappan. 1998. Vol. 80. No. 2 (October). P. 1–12.
3. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів, 2018. С. 273–276.
4. Управління якістю освіти в Новій українській школі: нотатки дня лідерів / Н. Бендерезь, О. Часнікова, Л. Кабан, І. Маніленко. Біла Церква, 2019. 50 с.
5. Кабан Л. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471.
6. Пинская М. Формирующее оценивание: оценивание в классе : учеб. пособие. Москва. 2010. 264 с.
7. Полякова О. Реалізація компетентнісного підходу в оцінювальній діяльності вчителя початкових класів. *Рідна школа*. 2013. № 11. С. 69–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2013_11_16.
8. Концепція Нової української школи. URL: mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/.
9. Проект Державного стандарту базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-g>.
10. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18>.
11. Кендюхова А. Роль оцінювання навчальних досягнень учнів у структурі діяльності особистості. *Нова педагогічна думка*. 2016. № 2. С. 136–139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2016_2_35.
12. Павлова С. Компоненти оцінювальної компетентності вчителів початкових класів. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp161/pavlova_s.o..pdf.
13. Савченко О. Дидактика початкової освіти: підручник. Київ, 2012. 504 с.
14. Локшина О. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія, 2009. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/5435>.

15. Оцінювання – це навичка і завжди діалог. Фінський досвід. URL: <https://nus.org.ua/articles/otsinyuvannya-tse-navychka-i-zavzhdy-dialog-finskyj-dosvid>.
16. Лук'янова Л. Тренінгові технології в освіті дорослих Сучасні технології освіти дорослих : посіб. / авт. кол. : Л. Лук'янова, О. Аніщенко, Л. Сігаєва, С. Зінченко, О. Баніт, Н. Дорошенко, Кіровоград, 2013. 182 с.
17. David R. Krathwohl A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview. URL: <https://www.depauw.edu/files/resources/krathwohl.pdf>

Shunevych O. Conditions of development of teachers' evaluation competence in postgraduate pedagogical education institutions

The issue of development of evaluative competence of teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education is studied in the article. The author analyzes the contradictions that negatively affect the evaluation process as a component of creating a modern educational environment. The analysis of the Professional Standard of Primary School Teachers (as a reference) was carried out. The presence of components of evaluative competence in the list of job functions was studied. The analysis of this standard content allowed to identify the components of assessment competence that are present in most job functions that teachers must master. At the same time, it turned out that most of the job functions of a teacher can be realized only if there are certain components of assessment competence.

The structure of assessment competence is specified taking into account the job functions of the teacher and modern approaches to evaluation. Formative assessment is defined as an interactive assessment of student progress based on feedback, which allows teachers to determine students' needs, adapting the educational process for them, and allows students to understand the goals, process and outcome of their learning for further progress. The prospectus of the special course program is proposed, which contains the expected results (formulated according to the taxonomy of L. Anderson and D. Krathwohl), content and procedural components.

The conditions of effective development of assessment competence of teachers in postgraduate education institutions are singled out: taking into account the peculiarities of adult education during the implementation of the special course program; ensuring distancing from specific pedagogical activity, inclusion of teachers in certain situations, their analysis and extrapolation to their own experience; inclusion of teachers in the permanent feedback process through various types of formative assessment for educational and developmental purposes; demonstration by the andragogue of various techniques for assessing the individual work of the participants, their progress (successes and difficulties, overcoming obstacles, understanding / misunderstanding), work skills and learning outcomes of students; varying the content of the course depending on the needs of teachers, adjusting their own goals in accordance with the goals of teachers who study.

The development of the evaluative competence of the teacher involves a change in the teacher's values, rethinking the roles of the subjects of the educational process, which, in turn, involves a change in methods of activity, selection of appropriate methods, techniques, tools for adult learning.

Key words: *evaluation competence, formative evaluation, feedback, goal setting.*